

การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครู โรงเรียน
เทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
Application of The Brahmavihara Principles In Teaching of
The Teachers of Municipal School1, Ban Klang, Mueang District,
Lamphun Province

ธวัชชัย กาวิจา¹

อุเทน ลาพิงค์¹

Thawatthai kawija¹

Uten Laping¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา¹

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครู 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครู 3) เพื่อศึกษาประโยชน์ของการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครู วิธีการศึกษาในครั้งนี้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 12 คน ประกอบด้วย 1) ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ 10 คน 2) ครูอนุบาล จำนวน 2 คน มาอธิบายเพื่อให้สอดคล้องตามลำดับของงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1) ครูมีการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนโดยมีอธยาศัยที่ดี มีน้ำใจต่อผู้เรียน ไม่ใช่อำนาจกับผู้เรียนเกินขอบเขต ใช้วิธีการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องชมเชย มีความตรงต่อเวลาในการสอน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ 2) ครูไม่สามารถแสดงความเมตตาแก่นักเรียนทุกคนได้เท่าที่ควร เพราะนักเรียนแต่ละคน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียนรู้ และนักเรียนไม่กลัวครูลงโทษ ทำให้ไม่เชื่อฟังครูเท่าที่ควร 3) ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนทำให้นักเรียนเกิดความรัก และเชื่อฟังในการอบรมสั่งสอน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองที่ได้รับคำชื่นชม ครูมีความเป็นกลางในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: พรหมวิหารธรรม; การนำพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการสอน

Abstract

The thesis was aimed; 1) to study the application of the Principles of Brahmavihara in the teaching of the teachers, 2) to study the problems and obstacles of applying the principles of Brahmavihara in the teaching of the teachers, and 3) to study the benefits of applying the principle of Brahmavihara in the teaching of the teachers. In this study, the researcher conducted qualitative research by studying the relevant documents and performing in-depth interview with 12 selected samples that included 1) 10 teachers in learning areas, and 2) 2 Kindergarten teachers and various writings. The research was then described in correspondence with the order of the research.

The research found that 1) the teachers had applied the principles of Brahmavihara in the teaching by having courtesy and generosity towards the learners, using no excessive power with learners, using the methods of creating morale, giving praise, being punctual in teaching, assigning tasks according to their knowledge and sharing duties and responsibilities in work for the students., 2) the teachers could not have appropriate sympathy towards all students because each student had different behaviors. They were uninterested in learning and they were so unafraid of teachers' punishment that they disobey the teacher., and 3) the benefits of applying the principles of Brahmavihara in teaching were that the students had love and obedience in preaching as well as good interactions with teachers and they were proud of their works that were appreciated while the teachers were neutral in judging the problems that arose.

Keywords: The Application of Brahmavihara Principles; The Application of the Brahmavihara Principles in the teaching of the teachers

บทนำ

การพัฒนาสติปัญญาตนของมนุษย์ ให้เข้าใจโลกและชีวิตเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อตนเองต่อเพื่อนมนุษย์และต่อโลก ความต้องการมีชีวิตที่ดี ความก้าวหน้าและอยู่เป็นสุข มนุษย์จึงต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาจิตและปัญญาด้วยคุณธรรมและค่านิยมทางศาสนา ควบคู่ไปกับการพัฒนาวัตถุและวิชาการ ที่เนื่องด้วยวัตถุ ด้วยความเจริญอย่างรวดเร็วของวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าและอยู่เป็นสุข มีมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นและมีคุณภาพที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาที่มีคุณค่ายิ่งต่อบุคคลและต่อสังคม คำว่า “พัฒนา” คือการทำให้เจริญ

พัฒนาการ Development ในความหมายทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องในทิศทางเดียวกัน ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีหลักพัฒนาจิตและปัญญา เรียกว่า การภาวนา แปลว่า การทำให้เจริญ หมายถึง การพัฒนาสติปัญญาให้เจริญขึ้นสติเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ สติเป็นตัวสำคัญในการทำให้การขับเคลื่อนของระบบการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผลที่ออกมาสำเร็จได้ตามความประสงค์ การศึกษาในทางโลกและทางธรรมเช่นเดียวกัน มนุษย์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สติเป็นเครื่องพิจารณา ในการพิจารณาในสิ่งที่ตนได้ศึกษาแล้ว มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการศึกษาสติเป็นเช่นเดียวกับเกราะหุ้มกำบังราชรถ เพื่อให้การเดินทางสายธรรมะนี้ปลอดภัย ราชรถย่อมต้องมีตัวถัง ในสมัยพุทธกาล ราชรถทำด้วยไม้หรือวัสดุแข็งเพื่อป้องกันหอกและธนู ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ต่างทุ่มเททรัพยากรมากมายในการพัฒนาพาหนะหุ้มเกราะเพื่อใช้ในสนามรบ รถยนต์ก็ใช้โลหะเป็นตัวถังเพื่อ ความปลอดภัย ทุกวันนี้เราสามารถขับรถไปไหนมาไหนได้ราวกับอยู่ในห้องที่สะดวกสบาย ปราศจากลมความร้อน ความหนาว และแสงแดด เมื่อตัวถังรถคุ้มครองเราจากธรรมชาติได้เป็นอย่างดีเราก็สามารถเดินทางได้อย่างสะดวกสบาย เป็นสุขสงบ และเย็นตราบเท่าที่สติยังตั้งมั่นอยู่ได้ ก็เลสก็ไม้อาจยางกรายเข้ามาได้เลย

โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง คือ สถานศึกษาที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติทั่วไป ที่ได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูอย่างบูรณาการมีปัญญาเข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรม

แสวงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีคณะครู อาจารย์ ผู้ปกครองเป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนา ลักษณะโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง เป็นโรงเรียนที่จัดสภาพทุกๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการซึ่งส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งพรหมวิหารทั้ง 4 ประการ คือ

1. เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข
2. กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
4. อุเบกขา หมายถึง การรู้จักวางเฉย

จากแนวคิดของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง มีความพยายามให้ครูผู้สอนนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโดยใช้หลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งสิ่งแวดล้อมทั้งภายในตัวของนักเรียนที่คิดเป็น ทำเป็น และสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีกัลยาณมิตรที่ดี เช่น คุณครู กระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ชุมชนตลอดถึงประเทศชาติต้องการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทำการวิจัยเรื่องการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนว่าเป็นอย่างไ และจากแนวทางดังกล่าวนักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดบ้างและมากน้อยเพียงใด

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะทำการศึกษา คือการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครู 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านความมีเมตตา 3) ด้านความมีกรุณา 4) ด้านความมีมุทิตา 5) ด้านความมีอุเบกขา รวมถึงศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่บุคลากรในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง ตำบลบ้านกลาง กับการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครู จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลา 6 เดือน

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ปรากฏผลการศึกษาวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 30 - 40 ปี ดำรงตำแหน่งข้าราชการครู ค.ศ.2 จำนวน 3 คน ตำแหน่งข้าราชการครู ค.ศ.1 จำนวน 9 คน มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 11 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาล จำนวน 2 คน ปฏิบัติการสอนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 คน ปฏิบัติการสอนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน และปฏิบัติการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน

2. การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน แยกเป็น 4 ด้านดังนี้

1) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักเมตตา พบว่าการนำหลักเมตตาตามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีอัธยาศัยที่ดี มีน้ำใจต่อผู้เรียน ใช้คำพูดที่เหมาะสมไม่พูดประชดประชัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ครูผู้สอนคอยสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการเรียน

2) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักกรุณา พบว่าการนำหลักกรุณามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่ใช้อำนาจกับผู้เรียนเกินขอบเขต คอยช่วยเหลือผู้เรียนที่กระทำความผิดให้ได้รับโทษเบาลง ครูไม่กลั่นแกล้งผู้เรียนในขณะที่ปฏิบัติการสอน ไม่มอบงานส่วนตัวให้ผู้เรียนช่วยทำครูเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนเพื่อ

พัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียนอยู่เสมอ

3) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักมูทิตา พบว่าการนำหลักมูทิตามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนใช้วิธีการสร้างขวัญกำลังใจยกย่องชมเชย ชื่นชมผลงานของผู้เรียนในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยการให้ของรางวัลเป็นสิ่งตอบแทนความตั้งใจ ขยันทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ทำอย่างเต็มความสามารถ ครูสนับสนุนผู้เรียนตามความรู้ความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรม หรือไปศึกษาแหล่งเรียนรู้จากที่ต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนต่อสาธารณชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน

4) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักอุเบกขา พบว่าการนำหลักอุเบกขามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น ครูผู้สอนมีความตรงต่อเวลาการสอนอย่างสม่ำเสมอ มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างชัดเจน ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล มีความซื่อสัตย์สุจริต ในการสอนตามหน้าที่ มีอารมณ์ดีมั่นคงเสมอต้นเสมอปลายไม่ให้การช่วยเหลือผู้เรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ในการนำหลักอุเบกขาไปใช้ในการสอนนั้น ครูต้องมีความอดทนอดกลั้นในปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่สร้างความเกรงกลัวให้ผู้เรียน พิจารณาปัญหาของผู้เรียนโดยข้อมูลที่ถูกต้อง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) ครูผู้สอนไม่เข้าใจในหลักเมตตาอย่างชัดเจน ถ่องแท้ เกี่ยวกับการนำหลักเมตตาไปปรับใช้ในการเรียนการสอนได้เท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถนำหลักเมตตาไปปรับใช้ในการสอนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ครูผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการนำหลักเมตตาไปปรับใช้ในการสอนอย่างถูกต้อง ให้เหมาะสมกับการสอนนักเรียน จึงไม่สามารถนำหลักเมตตาไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้องครูผู้สอนไม่สามารถที่จะแสดงความรักเมตตาให้กับนักเรียนทุกคนได้เท่าที่ควร เพราะจำนวนนักเรียนมีมาก และนักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

2) เมื่อครูนำหลักกรุณาไปใช้ในการสอน นักเรียนมักจะไม่ค่อยสนใจเรื่องที่ครูสอนเท่าที่ควร เพราะนักเรียนคิดว่าครูมีความกรุณาต่อนักเรียนจึงไม่ค่อยลงโทษนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ค่อยกลัวว่าครูจะลงโทษ ส่งผลทำให้นักเรียนไม่เชื่อฟังครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำหลักกรุณาไปปรับใช้อย่างถูกวิธี เพื่อที่จะสามารถนำ

หลักกรรมาไปปรับใช้ในการสอนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับนักเรียน

3) เมื่อครูผู้สอนนำหลักมูทิตาไปใช้กับนักเรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นักเรียนอีกกลุ่มมักจะคิดว่าครู มีความลำเอียงเกิดความไม่เสมอภาคกันในระหว่างนักเรียนแต่ละกลุ่มขึ้น ทำให้นักเรียนอีกกลุ่ม มีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยสนใจเรื่องที่ครูสอน และไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู เมื่อครูนำหลักมูทิตาไปใช้ในการสอน

4) ครูควรศึกษาถึงหลักของอุเบกขาให้เข้าใจชัดเจน ก่อนนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนแต่ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจหลักอุเบกขาละเลย จึงไม่สามารถนำหลักอุเบกขาไปปรับใช้ได้ อย่างถูกต้องครูผู้สอนไม่สามารถที่จะนำไปใช้ได้กับนักเรียนทุกคนได้ เพราะนักเรียนแต่ละคน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน บางคนไม่จำเป็นต้องใช้หลักอุเบกขาละเลย

4. ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครู โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) ประโยชน์จากการนำหลักเมตตา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าครูมีเมตตาต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรัก และเชื่อฟังคำอบรมสั่งสอนของครูเป็นอย่างดี ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น นักเรียนรู้สึกสนใจ และตั้งใจเรียน ส่งผลทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากคุณครู กล้าแสดงออกความคิดเห็นในการตอบคำถามต่างๆ

2) ประโยชน์จากการนำหลักกรุณา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าหลักกรุณา ที่ครูนำไปปรับใช้มีประโยชน์เป็นอย่างมาก เมื่อคุณครูแสดงความกรุณาต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคุณครู นักเรียนเกิดความเคารพ และตระหนักในการปฏิบัติตนที่ดีต่อคำสั่งสอนของครู มีความตั้งใจเรียนมากขึ้นกว่าเดิม มีความขยันทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ทำเป็นอย่างดี มีพฤติกรรมที่ดีต่อครู ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่ดี

3) ประโยชน์จากการนำหลักมูทิตา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าหลักมูทิตาเกิดประโยชน์ทั้งครู และนักเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองที่ได้รับคำชื่นชม และคำยินดีจากครู ส่งผลทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ หลังจากที่ครูแสดงมูทิตาแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคุณครู นักเรียนมีความขยัน ตั้งใจเรียนมากขึ้นกว่าเดิม และทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ทำเป็นอย่างดี นักเรียนมีความกล้าแสดงความคิดเห็นในการตอบคำถามต่างๆ จากที่ครูถาม ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ประโยชน์จากการนำหลักอุเบกขา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าหลัก

อุเบกขา ที่ครูนำไปปรับใช้มีประโยชน์เป็นอย่างมาก ครูมีความเป็นกลางในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยไม่ลำเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เวลาที่เกิดเหตุการณ์คัดแย้งกันระยะการทำงานในกลุ่มของนักเรียน ครูสามารถนำหลักอุเบกขาไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้ครูมีหลักในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ทำให้ครูเป็นที่น่าเชื่อถือของนักเรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น นักเรียนเกิดความตระหนักถึงการปฏิบัติตนที่ดีต่อคุณครู

อภิปรายผล

1. การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักพรหมวิหารธรรม อันประกอบด้วยหลักเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลางนั้น ครูผู้สอนต้องมีอริยาไศยที่ตีมน้ำใจต่อผู้เรียน ใช้คำพูดที่เหมาะสมไม่พูดประชดประชัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ครูผู้สอนคอยสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการเรียน การปฏิบัติการสอนโดยใช้หลักเมตตาตามที่ใช้ในการสอนนั้น ครูผู้สอนแสดงความรัก ความห่วงใยผู้เรียนด้วยความจริงใจทุกคน เห็นอกเห็นใจผู้เรียนที่เดือดร้อนและเจ็บป่วย คอยช่วยเหลือผู้เรียนทุกครั้งเมื่อเจ็บป่วยไม่สบาย ครูผู้สอนใช้หลักเมตตา โดยปฏิบัติการสอนอย่างตั้งใจ ไม่เบียดบังเวลาราชการไปหาประโยชน์ส่วนตนเอง อุทิศเวลาให้กับการจัดการเรียนการสอน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามความเหมาะสม ครูผู้สอนไม่ใช้อำนาจกับผู้เรียนเกินขอบเขต คอยช่วยเหลือผู้เรียนที่กระทำความผิดให้ได้รับโทษเบาลง ครูไม่กลั่นแกล้งผู้เรียนในขณะที่ปฏิบัติการสอน ไม่มอบงานส่วนตัวให้ผู้เรียนช่วยทำ ครูเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียนอยู่เสมอ ถ่ายทอดความรู้ทางการสอนให้ผู้เรียนอย่างจริงจัง ครูใช้วิธีการจูงใจผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาการเรียน การสอนอยู่เสมอ คอยให้คำปรึกษาหารือในการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้ทันต่อสมัยกับยุคปัจจุบันในการนำหลักกรุณา มาใช้ในการสอนนั้นครูต้องให้ความร่วมมือร่วมใจกับผู้เรียนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น คอยแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างจริงจัง ให้ความสนิทสนม กับผู้เรียนทุกคน ครูผู้สอนใช้วิธีการสร้างขวัญกำลังใจยกย่องชมเชย ชื่นชมผลงานของผู้เรียนในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยการให้ของรางวัลเป็นสิ่งตอบแทนความตั้งใจ ขยันทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ทำอย่างเต็มความสามารถ คอยสนับสนุนผู้เรียนตามความรู้ความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้ารับการอบรม

เพื่อพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรม หรือไปศึกษาแหล่งเรียนรู้จากที่ต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนต่อสาธารณชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน ในการนำหลักมูทิตาไปใช้ในการสอนนั้น ครูต้องวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน ว่ากล่าวตักเตือนผู้เรียนด้วยคำพูดที่สุภาพเหมาะสม เอาใจใส่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาผู้เรียนทุกๆ คนโดยมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถอย่างเป็นธรรมต่อผู้เรียน มีความตรงต่อเวลาการสอนอย่างสม่ำเสมอ มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างชัดเจน ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนอย่าง มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพมีความซื่อสัตย์สุจริตในการสอนตามหน้าที่ มีอารมณ์ดีมั่นคงเสมอต้นเสมอปลายไม่ให้การช่วยเหลือผู้เรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษในการนำหลักอุเบกขาไปใช้ในการสอนนั้น ครูต้องมีความอดทนอดกลั้นในปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่สร้างความเกรงกลัวให้ผู้เรียน พิจารณาปัญหาของผู้เรียนโดยข้อมูลที่ถูกต้อง ครูผู้สอนใช้หลักอุเบกขาโดยปฏิบัติการสอนโดยครูประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ จัดสรรผลประโยชน์แก่ผู้เรียนทุกคนอย่างเป็นธรรม ไม่ลำเอียงต่อคนใดคนหนึ่งในการเรียนการสอนอย่างยุติธรรม เป็นหลักพรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อครูผู้สอน จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจให้ครบทั้ง 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพราะต้องพัฒนาจิตใจของตนเองและยกระดับจิตใจของตนให้สูงขึ้น ให้ประเสริฐขึ้นสมกับการเป็นครูผู้สอน และสมกับที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคล เพราะถ้าหากขาดคุณธรรม 4 ประการนี้แล้ว จะเกิดความทารุณโหดร้ายเป็นอันตรายกับทั้งตนเอง และผู้ใกล้ชิดอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2546 : 124) ที่ได้กล่าวไว้ว่าได้ให้ความหมายของพรหมวิหาร 4 ไว้ใน “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม” ว่า พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐบริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจ และกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ ประกอบด้วย

1. เมตตา : ความรัก หมายถึง รักที่มุ่งเพื่อปรารถนาดี ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขผู้บริหารควรมี ความรัก ความปรารถนาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้คำแนะนำ สั่งสอน หรือ อบรมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและความประพฤติที่เหมาะสมและดีงาม รวมถึงการใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เหมาะสม (ถูก) กับวัย งาน และความถนัด

2. กรุณา : ความสงสาร หมายถึง ความปรารถนา ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ผู้บริหารควรมีความกรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันน้ำใจ หรือ สงเคราะห์ทั้งทางด้านวัตถุ กำลังกายและกำลังใจ รวมถึงการจัดสรรสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ ให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา

3. มุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ความเจริญก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้น ไม่มีใจอิจฉาริษยา ผู้บริหารควรสนับสนุนและแสดงออกถึงความยินดี เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชา (รวมถึงครอบครัว) มีความสุข หรือ มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต การงาน และชีวิตครอบครัว รวมถึง การเชิดชูด้วยรางวัลและแบ่งปันด้วยน้ำใจ

4. อุเบกขา : ความวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลาง ผู้บริหารควรมีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการช่วยเหลือให้พ้นทุกข์/มีความสุขในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนอง คล่องธรรมด้วยความยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือ อคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะรักไม่ชอบ (เกลียด) เกลา และกลัวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุทธีชัย จิตฺตโย (ถาวรศิลป์) ที่ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร 4 คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาจากศึกษาวิจัยดังกล่าว พบว่า “พรหมวิหาร 4 มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่นๆ หลายแห่งตามลักษณะของการจัดหมวดหมู่ทางหลักธรรม พรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากเป็นคุณธรรมอันดีงาม เป็นหลักปฏิบัติที่มนุษย์พึงยึดไว้ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกัน เพื่อความสงบสุขของผู้ปฏิบัติและสังคมโดยรวม” สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฐวุฒิ ปณฺญาคโม (พระณัฐวุฒิ ปณฺญาคโม, 2552) ที่ได้วิจัยเรื่อง “หลักพรหมวิหารธรรมในการปฏิบัติงานของครู : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเมืองพันทชาติ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า” การนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพันทชาติ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา ด้านมุทิตา และด้านกรุณา

การเปรียบเทียบการนำพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพันทชาติ อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน คือ ครูควรเป็นผู้ที่คิดทำประโยชน์แก่บุคคลอื่นเสมอ ๆ คือ ความปรารถนาดีต่อศิษย์ อยากรให้ศิษย์ของตนเองมีความสุข ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน และการดำเนินชีวิต ครูควรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในปัญหาของนักเรียน ทั้งเรื่องของการเรียน หรือแม้แต่ว่าเรื่องส่วนตัวบางประการ และครูควรเป็นผู้แนะนำสิ่งที่ดีให้แก่ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์มีความสุขก้าวหน้าทั้งด้านการเรียน และการดำเนินชีวิต”

2. ปัญหาและอุปสรรคการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของ

ครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติใช้ในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลางนั้น ส่วนใหญ่แล้วปัญหาต่างๆ มีความแตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น แต่ละรายวิชา ที่ครูผู้สอนได้นำไปปรับใช้ในการสอนของครู ด้วยปรับใช้ตามเนื้อหาสาระรายวิชาต่างๆ เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับการเรียนการสอนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียน การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปใช้ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้และการพัฒนาตามหลักพรหมวิหารธรรมได้เป็นอย่างดีเป็นไปตามแนวคิดของยัง ยัศสรุสโซ (ยัง ยัศสรุสโซ, 2546 : 2 - 3) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การศึกษาคือการปรับปรุงคนให้เหมาะสมกับโอกาส และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือการนำความสามารถในตัวบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สอดคล้องกับงานวิจัยของเกคินี คุรุณาสวัสดิ์ (เกคินี คุรุณาสวัสดิ์, 2548) ที่ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” พบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า

1.1 ด้านครู ครูส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้สอน โดยได้รับคัดเลือกตามความเหมาะสม และมีความพอใจ ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในหัวข้อเนื้อหาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจริยธรรม จำนวน 1 ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการสอนโดยมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น และเป็นตัวอย่างในการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในสถานศึกษา

1.2 ด้านเนื้อหา ครูส่วนใหญ่นำเนื้อหาพระพุทธศาสนามาพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ประการ คือความ มีวินัย ความซื่อสัตย์ การประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร และความอดทนครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาเหมือนกัน คือหัวข้อเรื่องพระธรรม สำหรับความรับผิดชอบ ครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาในหัวข้อพระสงฆ์

1.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหาพระพุทธศาสนากับสาระ การเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาความ มีวินัย และมีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและเสริมหลักสูตร รวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็น ครูส่วนใหญ่ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อสาธารณะ และครูส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดประเมินผลที่หลากหลายโดยใช้แบบฝึกหัดและใบงานมาก

ที่สุด และเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากที่สุด และประเมินความสำเร็จในการสอนที่ร้อยละ 51 - 80

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านตัวครูและด้านเนื้อหา สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและการประเมินผล ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อหน้าสาธารณะสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทวณนวลสาย ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม” พบว่า 1. ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน การทำแผนการสอน การศึกษาหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีรายข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ 2. ครูที่มีประสบการณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ประโยชน์ของการนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า การนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียน เทศบาล 1 บ้านกลางนั้น เกิดประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ทำให้ครูผู้สอนและตัวผู้เรียนมีความรัก ความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาต่อกัน โดยยึดหลักธรรมต่างๆ ในหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติใช้ใน การจัดการเรียนการสอนของครูสอนแต่ละสาระวิชา ไม่ว่าจะเป็นการนำหลักธรรมในเรื่องของเมตตามาใช้เกิดประโยชน์ทำให้ตัวครูผู้สอนมีอัธยาศัยที่ดี มีน้ำใจต่อผู้เรียน ใช้คำพูดที่เหมาะสม ไม่พูดประชดประชัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน คอยสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียน ทุกคนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการเรียน การปฏิบัติการสอนโดยใช้หลักเมตตาตามใช้ในการสอนนั้น ครูผู้สอนแสดงความรัก ความห่วงใยผู้เรียนด้วยความจริงใจทุกคน เห็นอกเห็นใจผู้เรียนที่เดือดร้อนและเจ็บป่วย คอยช่วยเหลือผู้เรียนทุกครั้ง เมื่อเจ็บป่วยไม่สบาย ปฏิบัติการสอนอย่างตั้งใจ ไม่เบียดบังเวลาราชการไปหาประโยชน์ส่วนตนเอง อุทิศเวลาให้กับการจัดการเรียนการสอน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามความเหมาะสม ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารไปปฏิบัติใช้ในหลักธรรมเรื่องของภรรยานั้น ครูผู้สอนไม่ใช้อำนาจกับผู้เรียนเกินขอบเขต คอยช่วยเหลือผู้เรียนที่กระทำความผิดให้ได้รับโทษเบาละ ครูไม่กลั่นแกล้งผู้เรียนในขณะที่ปฏิบัติการสอน ไม่มอบงานส่วนตัวเองให้ผู้เรียนช่วยทำ ครูเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียนอยู่เสมอ ถ้ายทอดความรู้ทางการสอนให้ผู้เรียนอย่างจริงใจ ครูใช้วิธีการจูงใจผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาการเรียน การสอนอยู่เสมอ คอยให้คำปรึกษาหารือในการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้ทันต่อสมัยกับยุคปัจจุบัน ในการนำหลักภรรยานี้ใช้ในการสอนนั้นครูต้องให้ความร่วมมือร่วมใจกับผู้เรียนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น คอยแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างจริงใจ ให้ความสนิทสนม กับผู้เรียนทุกคน ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารไปปฏิบัติใช้ในหลักธรรมเรื่องของมูทิตานั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการสร้างขวัญกำลังใจยกย่องชมเชยชื่นชมผลงานของผู้เรียนในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยการให้ของรางวัลเป็นสิ่งตอบแทนความตั้งใจ ขยันทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ทำอย่างเต็มความสามารถ สนับสนุนผู้เรียนตามความรู้ความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรม หรือไปศึกษาแหล่งเรียนรู้จากที่ต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนต่อสาธารณชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน ครูวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อผู้เรียนว่ากล่าวตักเตือนผู้เรียนด้วยคำพูดที่สุภาพเหมาะสม เอาใจใส่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาผู้เรียนทุกๆ คนโดยมอบหมายงานตามความรู้ ความสามารถอย่างเป็นธรรมต่อผู้เรียน ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารไปปฏิบัติใช้ในหลักธรรมเรื่องของอุเบกขานั้น ครูผู้สอน มีความตรงต่อเวลาการสอนอย่างสม่ำเสมอ มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างชัดเจน ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล มีความซื่อสัตย์สุจริตในการสอนตามหน้าที่ มีอารมณ์ดีมั่นคงเสมอต้นเสมอปลายไม่ให้การช่วยเหลือผู้เรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ในการนำหลักอุเบกขาไปใช้ในการสอนนั้น ครูต้องมีความอดทนอดกลั้นในปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สร้างความเกรงกลัวให้ผู้เรียน พิจารณาปัญหาของผู้เรียนโดยข้อมูลที่ถูกต้อง ครูผู้สอนใช้หลักอุเบกขาโดยปฏิบัติการสอนโดยครูประเมินผล การเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล จัดสรรผลประโยชน์แก่ผู้เรียนทุกคนอย่าง

เป็นธรรม ไม่ลำเอียงต่อคนใดคนหนึ่งในการเรียนการสอนอย่างยุติธรรมด้วยเหตุที่กล่าวมาในข้างต้นจึงทำให้ทราบถึงประโยชน์ของการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญา เวสารัชต์ (ปรัชญา เวสารัชต์, 2554 : 2) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการหรือในระบบ ส่วนใหญ่จัดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะด้านที่ตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ปลูกฝังทักษะ ความรู้ และค่านิยมแก่ผู้เรียน แต่โรงเรียนหรือสถานศึกษาก็ไม่ใช่เป็นช่องทางเดียวในโลกที่จะพัฒนาการด้านสื่อและเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาสามารถทำได้อย่างหลากหลายเพื่อสอดคล้องกับความต้องการกลุ่มเป้าหมายเฉพาะแต่ละกลุ่ม เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาในครัวเรือน การจัดการศึกษาโดยชุมชน การศึกษาทางไกลผ่านสื่อประเภทต่างๆเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ พระปลัดคำภา สิมบิดา ได้ทำวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7” พบว่า

1) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4) ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวม และรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร บุญกล้า ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้พรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า “ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านมุทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้น

ฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุจริงต่ำกว่า 45 ปี และอายุจริง 45 ปีขึ้นไป มีการรับรู้ต่อการใช้พรหมวิหาร 4 โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเมตตา และด้านอุเบกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีการรับรู้ต่อการใช้พรหมวิหาร 4 โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05”

สรุป

1. การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน แยกเป็น 4 ด้านดังนี้

1) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักเมตตา พบว่าการนำหลักเมตตาตามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีอัธยาศัยที่ดี มีน้ำใจต่อผู้เรียน ใช้คำพูดที่เหมาะสม ไม่พูดประชดประชัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน

2) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักกรุณา พบว่าการนำหลักกรุณามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่ใช้อำนาจกับผู้เรียนเกินขอบเขต คอยช่วยเหลือผู้เรียนที่กระทำความผิดให้ได้รับ โทษเบาลง ครูไม่กลั่นแกล้งผู้เรียนในขณะปฏิบัติการสอน ไม่มอบงานส่วนตัวให้ผู้เรียนช่วยทำครูเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียนอยู่เสมอ

3) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักมุนีตา พบว่าการนำหลักมุนีตามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนใช้วิธีการสร้างขวัญกำลังใจยกย่องชมเชย ชื่นชมผลงานของผู้เรียนในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยการให้ของรางวัลเป็น สิ่งตอบแทนความตั้งใจ ชยันทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ทำอย่างเต็มความสามารถ

4) การปฏิบัติการสอนของครูโดยใช้หลักอุเบกขา พบว่าการนำหลักอุเบกขามาปฏิบัติใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น ครูผู้สอนมีความตรงต่อเวลาการสอนอย่างสม่ำเสมอ มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ

อย่างชัดเจน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียน เทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) ครูผู้สอนไม่เข้าใจในหลักเมตตาอย่างชัดเจน ถ่องแท้ เกี่ยวกับการนำหลักเมตตาไปปรับใช้ในการเรียนการสอนได้เท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถนำหลักเมตตาไปปรับใช้ในการสอนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

2) เมื่อครูนำหลักกรุณาไปใช้ในการสอน นักเรียนมักจะไม่ค่อยสนใจเรื่องที่ครูสอนเท่าที่ควร เพราะนักเรียนคิดว่าครูมีความกรุณาต่อนักเรียนจึงไม่ค่อยลงโทษนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ค่อยกลัวว่าครูจะลงโทษ ส่งผลทำให้นักเรียนไม่เชื่อฟังครูผู้สอน

3) เมื่อครูผู้สอนนำหลักมุทิตาไปใช้กับนักเรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นักเรียนอีกกลุ่มมักจะคิดว่าครู มีความลำเอียงเกิดความไม่เสมอภาคกันในระหว่างนักเรียนแต่ละกลุ่มขึ้น ทำให้นักเรียนอีกกลุ่มมีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยสนใจเรื่องที่ครูสอน และไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู

4) ครูควรศึกษาถึงหลักของอุเบกขาให้เข้าใจชัดเจน ก่อนนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอน แต่ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจหลักอุเบกขาเลย จึงไม่สามารถนำหลักอุเบกขาไปปรับใช้ได้ อย่างถูกต้องครูผู้สอนไม่สามารถที่จะนำไปใช้ได้กับนักเรียนทุกคนได้ เพราะนักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน บางคนไม่จำเป็นต้องใช้หลักอุเบกขาเลย

3. ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) ประโยชน์จากการนำหลักเมตตา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าครูมีเมตตาต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรัก และเชื่อฟังคำอบรมสั่งสอนของครูเป็นอย่างดี ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น นักเรียนรู้สึกสนใจ และตั้งใจเรียน ส่งผลทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากคุณครู

2) ประโยชน์จากการนำหลักกรุณา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าหลักกรุณาที่ครูนำไปปรับใช้มีประโยชน์เป็นอย่างมาก เมื่อคุณครูแสดงความกรุณาต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคุณครู นักเรียนเกิดความเคารพรัก และตระหนักในการปฏิบัติตนที่ดีต่อคำสั่งสอนของครู

3) ประโยชน์จากการนำหลักมุทิตา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าหลักมุทิตาเกิดประโยชน์ทั้งครู และนักเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน

ของตนเองที่ได้รับคำชื่นชม และคำยินดีจากครู ส่งผลทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ

4) ประโยชน์จากการนำหลักอุเบกขา ไปปฏิบัติในการสอนของครู พบว่าหลักอุเบกขาที่ครูนำไปปรับใช้มีประโยชน์เป็นอย่างมาก ครูมีความเป็นกลางในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยไม่ลำเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เวลาที่เกิดเหตุการณ์คัดแย้งกันระยการทำงานในกลุ่มของนักเรียน

บรรณานุกรม

- เกศินี คุรุณาสวัสดิ์. (2548). **ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตฺโต. (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระณัฐวุฒิ ปณญาโคโม (ไทยลา). (2552). **หลักพรหมวิหารธรรมในการปฏิบัติงานของครู : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเมืองพันชาติ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาทวน นวลสาย. (2544). **ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระปลัดคำภา สิมปิตา. (2552). **การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (ถาวรศีล). (2546). **ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร 4 ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.